

A FEHÉR MŰVÉSZET NYOMÁBAN

Szentgyörgyi Erika kiállítása,
november 5-20.

Azokkal a társadalmi tendenciákkal párhuzamban, mint amilyen a klímaváltozás kérdésköre, megjelentek az ezekre a kihívásokra megoldást kereső szerveződések is. A környezetvédelmi mozgalmak által kiteljesedő politikai képviselet - az Európai Unióban az Európai Zöld Megállapodás - arra törekszik, hogy a következő évtizedekben ezt az utat a fenntarthatóbb, környezetkímélőbb világ felé egyengesse. Szentgyörgyi Erika nyílt szándéka, hogy speciális anyaghasználatával, a hagyományos vászon helyett a hungarocell, azaz az EPS (expandált polisztirol) használatával, festményeinek különleges hordozó rétegével hozzájáruljon az imént említett klímacélokhoz. Idézem: „A hungarocellre festett képeim

anyaguk által környezettudatosává válnak, mivel falra helyezés esetén hőszigetelő tulajdonsággal rendelkeznek.”

A festmények hordozó anyaga fehér. Mivel az EPS lapok 98%-a levegő, súlyát tekintve pedig könnyű, egyfajta világos, rejtett réteg az, ami elszigeteli a fal és a festékréteg által felénk közvetített vizuális ingereket egymástól, behatárolva a műtárgy termodinamikai és vizuális tulajdonságait. A képek keretéről, illetve a hasadékok jelentőségéről Slavoj Žižek szlovén filozófus így elmélkedett *A naív kérdések sokkjának kitéve* című írásában: „Az előttünk lévő kép kerete nem a valódi keret; létezik egy második, egy láthatatlan keret, mely a kép struktúrájából alakul ki és észlelésünket keretezi. És ez a két keret nincs fedésben, hanem egy láthatatlan rés választja el őket. A kép centrális tartalma nem a látható részei révén mutatkozik meg, a helye ebben az áthelyeződésben, éppenséggel két keretének áthelyeződésében, az őket elválasztó résben van. Vajon képesek vagyunk-e még, posztmodern bolondságunkban ennek a résnek a nyomait kideríteni? Talán ezen a kérdésen nemcsak egy kép értelmezése múlik. Lehet, hogy az emberiség döntő dimenzióját veszítjük el, ha elvesz a képességünk, hogy ezt a hasadást felismerjük.”¹

A hó, az energia-megmaradás, illetve a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, és ezáltal a természet megőrzésére tett kísérlet így a művészeti gyakorlat egyik fontos ihletvé válik.

A reliefszerű gazdag festékrétegek Szentgyörgyi műalkotásainak különös fizikai, szinte már szoborszerű plaszticitást kölcsönöznek. Eme művészeti technika nagy tradícióra tekint vissza, amelyből jelenleg elsősorban az informelre, az informalizmusra mint absztrakt művészeti irányzatra gondolhatunk. A francia eredeti - art informel - alaktalan, forma nélküli művészetre utal.

1 Slavoj Žižek, *A naív kérdések sokkjának kitéve*, ford. TILLMANN József Adalbert. A beszéd 1999-ben az Észak-Rajna-Westfáliai kultúrtudományi kutatási díj (közel egymillió márká) átvételekor hangzott el.

Bizonyos informel művészek, mint Jean Fautrier, Alberto Burri, Antoni Tàpies esetében különösen fontos volt a képek anyagságának fokozása. Szentgyörgyi mestere, Gaál József képzőművész, akadémikus találóan fogalmazott a jeles műértő Wehner Tiborral készült interjúban: „Az anyaghoz való ragaszkodás lényeges. Ez érzéki dolog, ez maga az élettelség.”²

A kortárs festők közül megemlíthető, - akik nem az informel tradícióhoz tartoznak szorosan - Anselm Kiefer német művész történelmi, mitikus, filozofikus festmény-orgiái, vagy a magyar művészek közül Baranyai Levente madártávlatból látható architektonikus festék rétegződései; modelljei, ahol az absztrakt festékanyag és a konkrét városkép közötti különbség a befogadó perspektívájának függvénye.

Ez az érzékiség, illetve élettelség kitapintható a Magyar Műhely Galériában bemutatott művekben is, de ezt meghaladva az élet, a természet és az alkotás hármasságában a női kreatív energiák, a színkezelés különös szerepét ismerhetjük fel. Számomra különösen megragadók a *Színes kerítésünk* című sorozat darabjainak kromatikus színei, absztrakt rácsos mintázatai, melyek épp annyira idézik meg elménkben a kerítést, mint az 1976-ban készült *Sandokan*-sorozat bevezető klipjének tigrismintázatos kezdetleges videó átfedéseit. A *Kilátás*

a természetre sorozatban a természetben rejlő kozmikus geometria színelemei - kitörve anyagi mivoltukból - lézernyalábokként lövellnek közös tudatalattinkba. A szemlélő számára ebben a vizuális színorgiában némi megnyugvást a *Kavicsok*-sorozat kölcsönöz. Mindezen túl a feltételezett víz és annak élethordozó ereje örökös lelki szomjúságunkra is emlékeztet bennünket. A víz különös spirituális mivoltára vonatkozik Jézus és a száamáriai asszony példázata. Jézus a száamáriai asszony lelki szomjúságát akarja csillapítani, amikor olyan vizet kínál neki, ami után nem szomjazik meg többé. (Jn 4,10kk). A természeti absztrakció további kiváló példája a *Bokor* című kép. Intenzív szín- és expresszív vonalkezelései által a természet keretéből egy imaginárius, még előbb, nagyobb természetbe való expanzió folyamatának ideáját veti fel.

A művész természetközeli életmódja, életrajzi motívumainak ábrázolása, a nagyváros nyüzsgésétől való elvonulása lehetővé teszi számára az ember és a természet, az egyén és a közösség közötti feszültségek művészeti kifejezőeszközökkel való megragadását. A kontempláció eredményeként létrejött műalkotás-sorozatok tükrözik az önismeret, a természet misztériumainak, a spirituális világ és az emberi test kapcsolódásait kutató fejlődés útjait, az emberi test és lélek vagy az élet és a halál kettősségének tiszteletet állító alkotásokhoz hasonlóan.

2 WEHNER TIBOR, *Búvópatakszerű művészet*, Beszélgetés Gaál József képzőművésszel művészetünk állapotáról.